

30.1.2015

KOMUNIKAT DLA POSŁÓW

Przedmiot: Petycja nr 2099/2013, którą złożyła Ilona Vinkler (Dania), w sprawie częściowej emerytury w Danii

1. Streszczenie petycji

Składająca petycję przeprowadziła się do Danii w 1991 r. i pracowała tam do 2005 r., kiedy to w wyniku choroby reumatycznej stała się niepełnosprawna i zmuszona była przejść na emeryturę. Miała wówczas zaledwie 35 lat. Dopiero po przyznaniu emerytury dowiedziała się, że z uwagi na fakt, iż od 15. do 22. roku życia mieszkała w Polsce, nie jest uprawniona do otrzymywania emerytury w pełnej wysokości, a jedynie emerytury minimalnej. Petycja zawiera odniesienia zarówno do rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 (i do zmieniającego go rozporządzenia (WE) nr 592/2008), jak i do rozporządzenia (WE) nr 883/2004.

2. Dopuszczalność

Petycja uznana została za dopuszczalną dnia 8 sierpnia 2014 r. Zwrócono się do Komisji o przekazanie informacji (art. 216 ust. 6 Regulaminu).

3. Odpowiedź Komisji otrzymana dnia 30 stycznia 2015 r.

Uwagi Komisji

Kompetencje Unii Europejskiej w dziedzinie zabezpieczenia społecznego są ograniczone. W traktatach przewidziana jest koordynacja, nie zaś harmonizacja ustawodawstw państw członkowskich, co zostało wielokrotnie potwierdzone przez Trybunał Sprawiedliwości¹. W

¹ Zob. na przykład sprawa 41/84 Pinna przeciwko Caisse d'allocations familiales de la Savoie, Rec. 1986, s.16, pkt 20; sprawa C-340/94 de Jaeck przeciwko Staatssecretaris van Financiën, Rec. 1997, s. I-495, pkt 18; sprawa

przypadku braku harmonizacji prawo UE nie ogranicza swobody państw członkowskich w zakresie organizacji ich systemów zabezpieczeń społecznych. Każde państwo członkowskie określa w swoich przepisach krajowych zasady przyznawania świadczeń z zabezpieczenia społecznego, a także kwotę takich świadczeń i okres ich przyznawania pod warunkiem, że przepisy te są zgodne z zasadami równego traktowania i niedyskryminacji. W rezultacie między systemami zabezpieczenia społecznego w poszczególnych państwach członkowskich występują różnice materialne i proceduralne, które powodują zróżnicowanie praw osób pracujących w różnych państwach członkowskich, gdyż prawa te nie podlegają traktatom.

Cechą wspólną przepisów państw członkowskich w zakresie emerytur i świadczeń z tytułu inwalidztwa jest określenie w nich wymogu osiągnięcia pewnego minimalnego okresu ubezpieczenia, zatrudnienia, pracy na własny rachunek lub zamieszkania w celu nabycia prawa do świadczenia. Z tego powodu w przypadku obywatela, który pracował w więcej niż jednym państwie członkowskim, stosuje się kluczową zasadę sumowania okresów.¹ Oznacza to, że w celu nabycia przez daną osobę prawa do świadczenia organy państwa członkowskiego muszą uwzględnić w niezbędnym zakresie osiągnięte przez tę osobę okresy ubezpieczenia, zatrudnienia, pracy na własny rachunek lub zamieszkania w innym państwie członkowskim (tj. w takim zakresie, w jakim łączna suma okresów osiągniętych na terytorium własnego państwa jest krótsza od okresu wymaganego do nabycia uprawnień).

Zasada sumowania okresów nie oznacza jednak, że okresy osiągnięte w jednym państwie członkowskim muszą być uwzględnione w innym państwie członkowskim przy wyliczaniu kwoty przyznawanego świadczenia dla osoby ubiegającej się o nie (tj. nie oznacza nałożenia na państwo członkowskie obowiązku zapłaty świadczenia za okresy, w których osoba uprawniona podlegała przepisom dotyczącym zabezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim). Natomiast przyjmuje się założenie, że osoba, która podlegała przepisom dotyczącym zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim, może otrzymać odrębne świadczenie w każdym z tych państw członkowskich. Świadczenie to oblicza się na podstawie okresu, w którym osoba podlegała przepisom dotyczącym zabezpieczenia społecznego na każdym z branych pod uwagę terytoriów, co oznacza, że poszczególne państwa członkowskie przyznają osobie ubiegającej się o świadczenie jego proporcjonalną kwotę zgodnie z własnymi przepisami krajowymi.

Z informacji posiadanych przez Komisję wynika, że uprawnienia emerytalno-rentowe zgodnie z duńskim prawem oblicza się na podstawie liczby lat stałego zamieszkania danej osoby w Danii od ukończenia przez nią 15 lat do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego lub do momentu wystąpienia inwalidztwa (bez względu na to, czy osoba ta była zatrudniona lub płaciła podatki w tym okresie). W duńskich przepisach dotyczących świadczeń z tytułu inwalidztwa przewidziano, że osoby zamieszkujące przez co najmniej cztery piąte okresu między ukończeniem 15 lat a momentem wystąpienia inwalidztwa są uprawnione do pełnej kwoty świadczenia z tytułu inwalidztwa ustalonej w tych przepisach. Osoby, które

C-221/95 Institut National d'Assurances Sociales pour Travailleurs Indépendants przeciwko Hervein Rec. 1997, s. I-635, pkt 16.

¹ Należy zauważyć, że odmienne zasady mają zastosowanie do świadczeń z tytułu inwalidztwa na podstawie tak zwanego „ustawodawstwa typu A”, czyli ustawodawstwa, zgodnie z którym kwota świadczeń z tytułu inwalidztwa nie zależy od długości okresów ubezpieczenia lub zamieszkania i które jest w sposób wyraźny zawarte w załączniku VI do rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (zob. art. 44 ust. 1 tego rozporządzenia). Ponieważ wspomniany załącznik nie zawiera żadnego zapisu dotyczącego Danii, nie jest on właściwy w przedmiotowym przypadku.

zamieszkiwały w Danii przez krótszy okres, otrzymają proporcjonalną część pełnej kwoty. Część ta odpowiada rzeczywistemu okresowi zamieszkania danej osoby w Danii od ukończenia 15 lat do momentu wystąpienia inwalidztwa podzielonemu przez cztery piąte całkowitego okresu od ukończenia 15 lat do momentu wystąpienia inwalidztwa. W przypadku składającej petycję oznacza to, że otrzymuje ona 32/40 pełnego świadczenia z tytułu inwalidztwa, ponieważ w okresie od ukończenia 15 lat do ukończenia 35 lat (wiek, w którym rozpoczęło się jej uprawnienie do świadczenia z tytułu inwalidztwa) przez siedem lat zamieszkiwała w Polsce. Jest to zgodne z przedstawionymi powyżej podstawowymi zasadami unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie świadczeń z tytułu inwalidztwa, w tym z zasadą rozliczania okresów jako podstawy uprawnienia.

Bez dodatkowych informacji trudno jest odnieść się do powodów odmowy przyznania osobie ubiegającej się o świadczenie z tytułu inwalidztwa jego proporcjonalnej kwoty z Polski. Z informacji posiadanych przez Komisję wynika, że świadczenie z tytułu inwalidztwa (*renta z tytułu niezdolności do pracy*) na podstawie polskich przepisów jest wypłacane osobom, które uznaje się za częściowo lub całkowicie niezdolne do wykonywania jakiegokolwiek pracy zarobkowej z powodu stanu zdrowia. Ponadto osoba taka musi być w stanie wykazać, że osiągnęła wymagany okres ubezpieczenia z uwzględnieniem okresów składkowych i nieskładkowych (pięć lat w przypadku osoby, której inwalidztwo wystąpiło po ukończeniu 30 lat), a niezdolność do pracy powstała w okresach szczegółowo określonych w przepisach, np. w okresie ubezpieczenia, zatrudnienia, pobierania świadczeń dla bezrobotnych, pobierania świadczeń socjalnych (zasiłku chorobowego lub pielęgnacyjnego), lub nie później niż 18 miesięcy po zakończeniu tych okresów. Jak zostało stwierdzone powyżej, zgodnie z zasadą sumowania w celu uzyskania prawa do świadczenia organy właściwego państwa członkowskiego muszą uwzględnić okresy ubezpieczenia, zatrudnienia, pracy na własny rachunek lub zamieszkania osiągnięte w innym państwie członkowskim w zakresie niezbędnym do osiągnięcia okresu wymaganego do nabycia uprawnienia. Zgodnie z zasadą uwzględniania faktów należy również oczekiwać, że organy właściwego państwa, w którego przepisach przewidziano wystąpienie skutków prawnych w związku z zaistnieniem pewnych faktów lub zdarzeń, muszą uwzględnić podobne fakty lub zdarzenia zaistniałe w każdym państwie członkowskim tak, jakby miały one miejsce na jego własnym terytorium. W związku z tym składająca petycję może w zasadzie być uprawniona do polskiego świadczenia z tytułu inwalidztwa obliczonego proporcjonalnie do okresu uwzględnianego na potrzeby świadczenia w Polsce. Jednak istnieje możliwość, że w praktyce składająca petycję nie osiągnęła w Polsce wymaganych składkowych lub nieskładkowych okresów ubezpieczenia i dlatego nie jest uprawniona do świadczenia. Może ona zwrócić się do polskich organów o dodatkowe szczegółowe informacje na temat powodów, dla których została uznana za nieuprawnioną do świadczenia z tytułu inwalidztwa.

Składająca petycję może być również uprawniona do dodatku należnego, zgodnie z § 27a duńskiej ustawy o aktywnej polityce społecznej (*lov om aktiv socialpolitik*), jeżeli jej emerytura jest niższa od „pomocy początkowej” (*starthjaelp*) lub „pomocy pieniężnej” (*kontanthjaelp*). Uprawnienie do takiego dodatku zależy od tego, czy wnioskodawca zamieszkiwał w Danii przez łączny okres siedmiu lat w ciągu ostatnich ośmiu lat i czy był stale zatrudniony w Danii przez okres, który łącznie powinien stanowić równowartość zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy przez dwa lata i sześć miesięcy w ciągu ostatnich ośmiu lat. Z informacji przekazanych przez składającą petycję nie można jednak wywnioskować, czy spełnia ona warunki do uzyskania takiego dodatkowego świadczenia.

Składająca petycję skarży się również na to, że w momencie ostatecznego przekształcenia jej świadczenia z tytułu inwalidztwa w emeryturę duńskie organy będą wciąż stosować tę samą proporcję, którą stosowały do obliczenia świadczenia z tytułu inwalidztwa. Jej zdaniem taka metoda obliczania jest niesprawiedliwa, ponieważ w chwili osiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego będzie ona zamieszkiwała w Danii przez 45 lat, czyli dłużej niż wymagane do pełnego świadczenia emerytalnego 40 lat. Zadaje pytanie, dlaczego dalsze lata zamieszkiwania w Danii, podczas których pobiera świadczenie z tytułu inwalidztwa, nie są uwzględniane do obliczenia wysokości jej emerytury. Jak zostało stwierdzone powyżej, w przypadku braku harmonizacji prawo UE nie ogranicza swobody państw członkowskich do określania zasad przyznawania świadczeń z zabezpieczenia społecznego, a także kwoty takich świadczeń i okresu ich przyznawania pod warunkiem, że przepisy te są zgodne z zasadami równego traktowania i niedyskryminacji. W związku z tym prawo duńskie dotyczące przekształcenia świadczenia z tytułu inwalidztwa w emeryturę jest zgodne z prawem UE.

Składająca petycję nie wyjaśnia, dlaczego uważa, że duńskie procedury są niezgodne z dyrektywą 79/07/EWG w sprawie stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, nie można zatem odpowiedzieć na jej obawy w tej kwestii.

Wniosek

Biorąc pod uwagę zasady koordynacji w dziedzinie emerytur i świadczeń z tytułu inwalidztwa określone w prawie europejskim nie można uwzględnić skargi składającej petycję dotyczącej tego, że powinna ona otrzymać pełne świadczenie z tytułu inwalidztwa. Na podstawie otrzymanych informacji Komisja nie może również stwierdzić żadnego naruszenia dyrektywy 79/07/EWG w odniesieniu do stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego.